

**ҚРҰБ Төрағасы Ғ.О. Пірматовтың
Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесі
туралы мәлімдемесі
2022 жылғы 26 қазан, Астана**

**Құрметті бұқаралық ақпарат құралдарының
өкілдері!
Құрметті журналистер.
Қайырлы күн.
Ұлттық Банкке қош келдіңіздер.**

Базалық мөлшерлеме жөнінде қабылданған шешімнің факторлары туралы айтып өтейін. Содан кейін сұрақтарыңызға жауап беруге дайынбыз.

Ұлттық Банктің Ақша-кредит саясаты комитеті **2022 жылғы 27 қазаннан бастап базалық мөлшерлемені 16%** деңгейіне дейін көтеру жөнінде шешім қабылдады.

Шешім инфляцияның айтарлықтай жеделдеуіне және бағаның өсуі біздің болжамды бағалауымыздан едәуір жоғары қалыптасуына байланысты қабылданды.

Биылғы жылдың соңына қарай инфляцияның **16-18%** аралығында қалыптасатынын болжаған едік. Қыркүйек айында нақты инфляцияның жасалған болжамнан асып түсуі:

инфляциялық күтулердің жеделдеуінің, оң фискалдық серпін аясындағы инфляция компоненттерінің тұрақтылығының, жоғары сыртқы инфляцияның, тауар жеткізу жолдарының бұзылуының, Ресейден жоғары инфляция

импортының жалғасуының, сондай-ақ өндіріс шығындарының өсуінің салдарынан орын алды.

Инфляцияның тұрақты өсуінің айқын белгілері байқалуда. Мұндай жағдайда оның қарқынды өсуі ұзаққа созылуы ықтимал.

Осының барлығы ақша-кредит талаптарын қатаңдатуға бағытталған шешуші шараларды қажет етеді. Нақты базалық мөлшерлеменің өзінің қалыпты мәнінен ұзақ уақытқа айтарлықтай ауытқуына жол бермеген жөн. Себебі бұл инфляциялық процестердің бақылаудан шығуына әкеліп, кейінгі жылдары инфляцияны тұрақтандыру мүмкіндігін төмендетеді.

Бүгінгі шешім алдыңғы шешімде көрсетілген жағдайларға және жүргізіліп отырған макроэкономикалық пікіртеріндегі сараптау қоғамдастығының болжамдарына сәйкес келеді. Ол ақша-кредит саясатының алдын ала ден қою принципіне сүйеніп, инфляциялық күтулердің бұдан әрі таралуына жол бермеу үшін мөлшерлеме көрсеткішін түзетеді.

Қабылданған шешім факторларына толығырақ тоқталып өтейін.

***

БІРІНШІ. ҚАЗІРГІ ЖӘНЕ КҮТІЛЕТІН ИНФЛЯЦИЯ ДИНАМИКАСЫ.

Инфляция жылдық мәнде **17,7%-ға** жетті. **22,2%-ға** дейін жеделдеген **азық-түлік өнімдері бағасының өсуі** инфляцияға ең көп үлес қосуда. Азық-түлік инфляциясы

құрылымында жұмыртқа, өсімдік майлары, құс еті, нан-тоқаш өнімдері, жарма мен сүт өнімдері бағасының барынша өскені байқалады. Ал жеміс-көкөніс өнімдері бағасының маусымдық төмендеуі белгілі бір дезинфляциялық ықпал етті.

2022 жылғы қыркүйекте **азық-түлікке жатпайтын тауарлар** инфляциясы **17,0%-ға** дейін жеделдеді. Жиһаз, жуу және тазалау құралдары, үй шаруашылығын жүргізуге арналған тауарлар, көмір, отын және аяқ киім құны да айтарлықтай өсті.

2022 жылғы қыркүйек айында **ақылы қызмет көрсету** бағасының жылдық өсу қарқыны **12,3%-ға** жетті. Тұрғын үй жалдау, білім беру, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы қызметтерінің жекелеген түрлері құнының өсуі де инфляцияға негізгі үлес қосты.

Қыркүйекте базалық инфляция **19,7%-ға** (тамызда – 17,8%) жетіп, жылдық инфляцияның тұрақты өсуін көрсетті. Бұл тауарлар мен қызметтер бағасының жоғары қарқынмен өсуін растайды.

Тұтыну бағасының жедел қарқынмен өсуі барлық көрсеткіштер бойынша байқалуда. Мәселен, соңғы айларда маусымдық факторды ескермегендегі инфляция тұрақты өсуде. Оның жылдық мәнге келтірілген көрсеткіші шілде айында 17,7%-ға дейін баяулағаннан кейін тамыз айында 23,2%-ға дейін өсті, қыркүйек айында 26,8%-ға дейін жеделдеді.

Халықтың **инфляциялық күтулері** үдей түсуде. Биылғы жылғы қыркүйек айында алдағы бір жылға күтілетін инфляцияны **медиандық бағалау 16,9%** болды. Респонденттер мұны азық-түлік пен жанар-жағармай бағасының өзгеруіне, сыртқы оқиғаларға, сондай-ақ айырбастау бағамының өзгеруіне байланыстырып отыр. Бұл өзінің уақытша сипатына қарамастан инфляциялық күтулерге айтарлықтай ықпал ететін миграциялық шок себебінен орын алуда.

Сараптама қоғамдастығының өкілдері арасында жүргізілген макроэкономикалық пікіртерім нәтижелері бойынша, біз болашақтағы инфляция бойынша болжамдардың айтарлықтай өскенін байқадық: 2022 жылғы инфляция болжамы тамызда жүргізілген пікіртерімдегі **15,1%-дан 18,5%-ға** дейін өсті және 2023 жылға **11%** көрсеткішіне артты, бұл тамыздағы пікіртерімнен **2,2 пайыздық тармаққа** артық.

ЕКІНШІ. ІШКІ ЭКОНОМИКА ФАКТОРЛАРЫ.

Мұнай бағасының жоғары болуы кезінде Ұлттық қордан қаражатты белсенді пайдалануға негізделген елеулі **фискалдық ынталандыру** экономикадағы негізгі проинфляциялық факторлардың бірі болып қала беруде. Белсенді фискалдық саясат ақша массасының (М3) өсуіне ықпал ету арқылы инфляцияға әсерін тигізеді. Жыл басынан бері ақша массасы 7,9%-ға немесе 2,4 трлн теңгеге өсті.

Мемлекеттік бюджет шығысы инфляциядан асатын жылдам қарқынмен өсуде.

Инфляциялық процестердің өсуі аясында **тұтынушылық сұраныс** параметрлерінің тұрақты динамикасы сақталуда. Номиналды бөлшек сауда айналымының көлемі 2022 жылғы тоғыз айдың қорытындысы бойынша өткен жылмен салыстырғанда 15,7%-ға өсті. Сұраныс тарапынан жеке тұлғалардың тұтынушылық кредиттерінің өсуі қосымша проинфляциялық қысым тудырады. 9 ай ішінде тұтынушылық кредит өткен жылдың осы кезеңімен салыстырғанда 21,4%-ға өсті.

Биылғы жылдың 9 айында **жалпы ішкі өнімнің өсуі** біздің болжамымызға сәйкес қалыптасып, **2,8%**-ды құрады. Іскерлік белсенділіктің баяулауы негізінен тау-кен өндіру саласындағы әлсіз динамиканың есебінен болды. Ол еліміздің негізгі кен орындарына жөндеу жүргізумен және Қашаған зауытындағы апатпен байланысты. Өңдеу өнеркәсібі, сауда, ақпарат және байланыс, көлік салалары және ауыл шаруашылығы жалпы ішкі өнімнің өсуіне оң үлес қосуда.

Экономиканың даму динамикасының біздің болжамымыздан ауытқуы байқалмайды. Жалпы ішкі өнімнің өсуі қалыптасқан баға конъюнктурасы және жыл соңына қарай мұнай өндірісінің өсу қарқынының қалпына келуі аясында ішкі сұраныс пен нақты экспорттың оң траекториясымен қамтамасыз етілетін болады.

Бұл ретте Қазақстан экономикасының орнықты дамуына кедергі келтіретін тәуекелдер өсіп келе жатқан инфляциялық процестер тарапынан қалыптасуда.

ҮШІНШІ. СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ КОНЪЮНКТУРА.

Сыртқы сектордағы жағдай белгісіз болып қалуда. Азық-түліктің әлемдік бағасы арзандауда. **ФАО индексі** биылғы жылғы қыркүйекте **1,1%-ға** төмендеді. Оған себеп болған өсімдік майлары бағасының төмендеуі. Бірақ астық бағасы қымбаттауда. Бидай бағасының көтерілуі Украинаның қара теңіз порттарынан астықты жіберу мүмкіндігіне және Аргентина мен АҚШ-тағы ауа райы жағдайына қатысты қауіп-қатерге байланысты.

Әлемдегі тұтынушылық **инфляция** әлі де жоғары деңгейде. Бағаның екі мәнді өсу қарқыны дамушы экономикаларда ғана емес, бірқатар дамыған экономикаларда да байқалады. Осындай жағдайларда резервтік валюталарды эмиссиялайтын жетекші орталық банктер монетарлық талаптарды қатаңдатуды жалғастыруда. Біз үшін бұл теңгенің айырбастау бағамына қысымның күшею тәуекелінің өсуін білдіреді. Базалық мөлшерлемені арттыру арқылы теңгедегі активтердің тартымдылығын қамтамасыз ету шаралары талап етіледі.

Әлемдік мұнай нарығында бағаға әсер ететін түрлі бағыттағы факторлардың болуы байқалады. Бағаның төмендеуіне сұраныс бойынша болжамдардың нашарлауы, АҚШ-тағы қорлардың өсуі әсер етуде. Ресей және Таяу

Шығыстың кейбір елдерінен тауар жеткізудегі проблемалар, сондай-ақ ОПЕК+ елдеріндегі мұнай өндірудің жалпы квотасының төмендеуі бағаның өсуін қолдайды. АҚШ-тың Энергетикалық ақпарат басқармасының болжамы бойынша, ағымдағы жылғы 4-тоқсанда Brent бағасы барреліне орташа есеппен 93 АҚШ долларын және 2023 жылы барреліне 95 АҚШ долларын құрайды.

* * *

Құрметті журналистер!

Ұлттық Банк өзінің мандатына сәйкес ағымдағы жағдайды мұқият зерделеп, алдағы даму перспективаларын бағалау негізінде ақша-кредит саясаты жөнінде шешімдер қабылдайды. Баға тұрақтылығын ұстап тұру біз үшін басым міндет болып табылады.

Қазір бұл айрықша маңызды болып отыр, себебі жоғары инфляция, ең алдымен, халықтың әлеуметтік жағдайы қиын топтарына теріс ықпалын тигізіп, олардың лайықты өмір сүру сапасын қамтамасыз ету мүмкіндіктеріне әсер етеді. Ақша-кредит саясаты тарапынан теңгедегі активтердің құнын ұстап тұратын және ұлттық валютаға деген сенімді сақтайтын барынша батыл шешім қабылдау қажет.

Біз азаматтарымыздың жиған ақшасының құнсызданып кетуіне жол бермеу және банк секторы тарапынан кредит берудің өсуіне мүмкіндік тудыру үшін қолдан келгеннің барлығын жасау дамыз.

Осыған байланысты жоғарыда келтірілген факторларды ескере отырып, Ұлттық Банк базалық мөлшерлемені жылдық 16%-ға дейін көтеру туралы шешім қабылдады.

Келесі шешім аясында инфляция мен басқа да макроэкономикалық көрсеткіштер бойынша біздің болжамды бағалауымыз қайта қаралады. Бұдан басқа, 2023 жылдан бастап инфляцияның жоспарлы түрде төмендеуін қамтамасыз ету үшін қажетті базалық мөлшерлеме деңгейіне барынша нақты бағалау жүргізіледі. Егер базалық мөлшерлеменің ағымдағы көтерілу мөлшері жеткіліксіз болған жағдайда Ұлттық Банк ақша-кредит талаптарын одан әрі қатаңдату мүмкіндігін қарастыратын болады. Бұл сценарийдің ықтималдығы жоғары деп бағалануда.

Экономика субъектілерінің инфляциялық күтулерінің динамикасы мен сыртқы және ішкі ортадағы тәуекелдер балансы да біз үшін маңызды фактор болады.

Жыл соңына дейін күтілетін инфляцияны және **ақша-кредит талаптарының** бағалауларын ескере отырып, бізде **базалық мөлшерлемені көтеру мүмкіндігі бар.**

Базалық мөлшерлеме бойынша **кезекті шешім 2022 жылғы 5 желтоқсанда** Астана қаласының уақыты бойынша сағат 14:00-де жарияланады.

Назарларыңызға рақмет!